

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth



Ffoto: ED :-)



Amser i Addoli a Gweithredu

Fframwaith 5 wythnos ar gyfer Amser y Greadigaeth 2008, gan ddefnyddio'r Darlleniadur

Paratowyd gan y Parchg Dave Bookless, Cyfarwyddwr Cenedlaethol, A Rocha UK, ar gyfer Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon, adnoddau Amser y Greadigaeth 2008

Mae gobaith ar gyfer y greadigaeth yn thema hollbwysig heddiw. Weithiau mae gwyddonwyr ac ymgyrchwyr yn cyflwyno darlun mor apocalyptaidd o ddyfodol dan ddylanwad y Newid yn yr Hinsawdd fel bod llawer bron â cholli pob gobaith. Ym marn rhai, ceir gobaith mewn arloesedd dechnolegol, mewn fframweithiau rheoleiddio newydd, neu mewn gweithredu gwleidyddol. Mae'r rhain i gyd yn bwysig, ond nid ydynt yn newid y natur ddynol. Heddiw, cydnabyddir yn gynyddol bod angen newid dyfnach a dwysach arnom hefyd.

Mae'r deunyddiau hyn wedi'u seilio ar y gobaith sydd gennym fel Cristnogion, a seiliwyd yn y pen draw ar fwriadau da Duw ar gyfer ei greadigaeth, yng nghwmpas cosmig gwaith achubol Crist, ac ym mhŵer adnewyddol yr Ysbryd sydd ar waith mewn bodau dynol a thrwyddynt. Mae gobaith yn cynnau yn y greadigaeth, yn cael ei warantu drwy'r groes a'r atgyfodiad, ac mae angen i ni weithio arno yn ein hymatebion heddiw. Gadewch i ni ailddarganfod y weledigaeth Feiblaidd y gall gwaith Crist newid pobl, gweddnawid cymunedau, ac adnewyddu'r greadigaeth. Gadewch i ni geisio rhoi hynny ar waith drwy weithredoedd sy'n llefaru'n uwch na geiriau.

Deunyddiau'r Darlleniadur yw amlinelliad llawn o bregethau a seiliwyd ar y darlleniadau penodedig o'r Efengyl, Mathew 18-21, a gyflwynir i ni fel y bloc olaf o ddysgu gan Iesu cyn ei farwolaeth a'i atgyfodiad. Cyfeirir y ddysgeidiaeth hon yn bennaf at ei ddisgyblion – nid at y torfeydd, ond at y rhai sydd wedi dewis dilyn Iesu. Cyfarwyddiadau ar gyfer y daith sydd yma. Dyma'r themâu ar gyfer y pum Sul:

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghymeriad Duw - Mathew 18.15-20

“Ni all cariad wneud cam â chymydog” – Rhufeiniaid 13:10

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghynlluniau Duw - Mathew 18.21-35

“Eiddof fi yw'r tir ac nid ydych chiwi ond estroniaid a thenantiaid i mi” – Lefiticus 25.23

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yn Nheyrnas Dduw - Mathew 20.1-16

“Ewch chiwi hefyd i'r winllan” Mathew 20:7

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yn Adnewyddiad y Ddynoliaeth - Mathew 21.23-32

“Oblegid Duw yw'r un sydd yn gweithio yn och i beri ichwi ewyllysio a gweithredu i'w amcanion daionus ef” Philipiaid 2:13

Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghrist - Mathew 21.33-46

“Yr wyf yn prysuro ymlaen, er mwyn meddiannu'r peth hwnnw y cefais innau er ei fywn fy meddiannu gan Grist Iesu.” Philipiaid 3.12

Wythnos 1 – Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghymeriad Duw

7^{fed} Medi – yr 16^{eg} wedi'r Drindod

Thema

“Ni all cariad wneud cam â chymydog”

Rhufeiniaid 13:10



Ffoto: youngrobv



Darlleniadau

Eseciel 33.7-11
Salm 119.33-40
Rhufeiniaid 13.8-diwedd
Mathew 18.15-20

Cyflwyniad

Cyflwynwch ‘Amser y Greadigaeth’ fel menter newydd i'r holl brif eglwysi ledled Ewrop, mewn ymgais i ddefnyddio'r cyfnod o 1^{af} Medi tan 5^{ed} Hydref (gan gynnwys y Diolchgarwch a gŵyl Sant Ffransis) fel cyfnod i fyfyrion ar bwrsasau Duw ar gyfer y greadigaeth heblaw'r ddynoliaeth. Eglurwch ein bod wedi tueddu i weld y stori Gristnogol, a defnyddio'r darlleniadur, mewn dull sy'n troi o amgylch y ddynoliaeth (anthroposentrig), ac felly bod hon yn ymgais fwriadol i'n hannog i ystyried bwriadau Duw ar gyfer y greadigaeth ehangach.

Nid yw'r darlleniadau gosod (y darlleniadur) wedi cael eu dewis yn arbennig, felly nid dyma'r darnau amlycaf am y greadigaeth ond, fel y gwelwn, mae'r darnau hyn yn dangos sut mae'r ysgrythurau i gyd yn cynnwys bwriadau Duw ar gyfer y ddynoliaeth a gweddill y greadigaeth, a'u bod yn annatod glwm wrth ei gilydd. Byddwn yn edrych ar hanesion cyfarwydd, ond o bosib yn gofyn cwestiynau anghyfarwydd.

Darlleniad Heddiw o'r Efengyl

Daw'r darlleniadau o'r efengyl ar gyfer y pum wythnos nesaf o efengyl Mathew 18-21, y bloc olaf o ddysgu gan Iesu cyn ei farwolaeth a'i atgyfodiad. Cyfeirir y ddysgeidiaeth hon yn bennaf at ei ddisgyblion, nid at y torfeydd, ond at y rhai sydd wedi dewis dilyn Iesu. Cyfarwyddiadau ar gyfer y daith ydynt.

Ar y darlleniad cyntaf, mae'r Efengyl ar gyfer heddiw, Mathew 18:15-20 yn ymwneud â thorri dadleuon rhwng Cristnogion unigol (“brodyr”) mor gyflym a diffwdan â phosib. Mae Iesu'n ein hannog i beidio ag osgoi gwrthdaro a gadael i ddrwgdeimlad grynhoi dan yr wyneb, ond yn hytrach i wynebu'n gilydd yn gariadus ac ymdrin â'r materion sy'n codi. Yn gyntaf, dylem geisio datrys materion wyneb yn wyneb, yn hytrach na chwyno a chario clecs y tu ôl i gefnau'n gilydd (“dos a dangos ei fai iddo” er mwyn “ennill dy frawd”). Ni ddylem gynnwys trydydd parti ond os ydym wedi ceisio datrys gwahaniaethau'n uniongyrchol a methu â gwneud hynny. Mae perthnasoedd sy'n chwalu yn hollti eglwysi, felly mae Iesu'n gwbl glir bod pobl, os byddant yn gwrthod gwrando, yn gwrthod ailadeiladu pontydd, yn y diwedd yn eu heithrio eu hunain o gymdeithas â'i gilydd.

Daw'r darn i ben gydag dau o ddywediadau Iesu sy'n aml yn cael eu dyfynnu allan o'u cyd-destun. Yn gyntaf, “Rwy'n dweud wrthy, os bydd dau ohonoch yn cytuno ar y ddaear i ofyn am unrhyw beth, fe'i rhoddir iddynt gan fy Nhad, yr hwn sydd yn y nefoedd.” Nid trwydded yw hyn i ofyn am unrhyw beth, fel petai Duw yn rhyw hen ddyn afiach sy'n aros i fodloni pob awydd hunanol sydd gennym. ‘Cytuno ar unrhyw beth’, ond yng nghyd-destun y rhai a fu'n anghytuno ac sydd bellach wedi cymodi – sydd wedi torri'r ddadl. Mae Duw yn addo cadarnhau cytundeb y rhai sydd adfer eu cymdeithas â'i gilydd. Mae geiriau olaf y darn: “Oherwydd lle y mae dau neu dri wedi dod ynghyd yn fy enw i, yr wyf yno yn eu canol” yn dilyn ar unwaith. Er y gallwn gyfiawnhau cymhwys hyn i bresenoldeb Iesu pryd bynnag mae Cristnogion yn cwrdd yn ei enw, yr ystyr uniongyrchol yma yw presenoldeb arbennig Duw ymhlith rhai sy'n dod ynghyd ar ôl bod ar wahân – sydd wedi cymodi ar ôl anghytuno.

Amser y Greadigaeth

Felly, beth mae'r darn hwn yn ei ddweud am y greadigaeth a'r amgylchedd? Mae'n egluro bod cysylltiad agos rhwng ein perthynas â'n gilydd a'n perthynas â Duw. Os yw rhywun yn gwrthod cymodi â brawd neu chwaer, mae hynny'n effeithio ar ei holl berthnasoedd – gyda phawb o'i gwmpas, ac â Duw, gan fod cymeriad Duw yn ymwneud â pherthynas yn ei hanfod. Mae'r Tad, y Mab a'r Ysbryd yn gymuned o bersonau mewn un Duwdod. Ac oherwydd mai perthynas yw Duw, mae'r greadigaeth gyfan, nid y ddynoliaeth yn unig, yn ymwneud â pherthynas ag eraill – yn llifo o gariad creadigol Duw sy'n perthyn. Mae popeth a wnaeth Duw yn gysylltiedig a'i gilydd ac yn gyd-ddibynnol, ac mae hynny eto'n adlewyrchu natur y berthynas a geir yng nghymeriad Duw. Yn union fel mae'r Tad, y Mab a'r Ysbryd yn perthyn i'w gilydd mewn cymuned o fodolaeth, dylem ni berthyn i'n gilydd. Dyna pam mae rhaniadau a dadleuon yn fwy nag annymunol, maent hefyd yn gwbl groes i gymeriad Duw cariadus sy'n perthyn.

Yn ein darlleniad o'r Epistol at y Rhufeiniaid, pennod 10, clywsom 'Ni all cariad wneud cam â chymydog' (adn.10). Mae ein cymydog yn golygu nid yn unig y person yn ein heglwys, neu ar ein stryd, ond pawb ar draws y byd y mae ein bywydau'n effeithio arnynt. Un term beiblaidd sy'n crynhoi'r berthynas hon rhwng pob person – a chreadur – ar blaned y ddaear yw'r gair Groeg 'oikos' sy'n golygu teulu. Dyma'r gair sydd yn wreiddyn ar gyfer nifer o dermau Cymraeg, yn cynnwys eciwmenaid – teulu'r ffydd Gristnogol, a hefyd ecoleg ac economi. Mae ecoleg yn ymwneud â'r berthynas rhwng pethau byw mewn ecosystem – teulu naturiol, a pho fwyaf y dysgwn, mwyaf y darganfyddwn fod popeth byw – gan ein cynnwys ninnau – wedi'i lunio i fod yn gyd-ddibynnol ar ei gilydd. Mae economi'n golygu mwy nag arian – mae'n golygu pa mor ofalus rydym ni'n rheoli'r adnoddau ar ein haelwyd fyd-eang, neu o leiaf, felly dylai fod. Mae'r ddealltwriaeth feiblaidd o 'oikos' yn gweld pobl nid fel unigolion annibynnol, ond fel pobl mewn cymuned. Rydym yn gysylltiedig yn ecolegol ac yn economaidd â phobl ar draws y byd, a hefyd â'r rhywogaethau eraill a grewyd gan Dduw.

Mae'r Archesgob Desmond Tutu yn sôn am gysyniad Affricanaidd sy'n wahanol iawn i'n hunigoliaeth ni, ond sydd efallai'n nes at y syniad o 'oikos' neu deulu. Mae'n dweud: "Hoffwn awgrymu y gallai'r Gorllewin ystyried rhodd fechan gennym ni yn Affrica, sef rhodd ubuntu ... Dyma hanfod bod yn ddynol, mae'n datgan bod fy nynoliaeth i yn annatod glwm wrth dy ddynoliaeth di ... rwy'n bodoli oherwydd fy mod yn perthyn."¹

Rwy'n bodoli oherwydd fy mod yn perthyn. Rydym yn bodoli mewn perthynas â'n gilydd, ac mae ein perthynas â Duw yn gysylltiedig â sut rydym yn ymddwyn tuag at ein holl gymdogion byd-eang. 'Ni all cariad wneud cam â chymydog'. Yn ein byd ni gyda'i holl gysylltiadau a pherthnasoedd, fe all fy ffordd i o fyw, yr ynni rwyf fi'n ei ddefnyddio, y llygredd rwy'n ei achosi, y gwastraff rwy'n ei waredu achosi gwir niwed i'm cymydog. Gellir cael hyd i fagiâu plastig a daflwyd i ffwrdd yn Lloegr yn stumogau albatrosiaid yn y Môr Tawel. Gall glaw asid o Brydain niweidio fforestydd yn Sgandinafia. Gall allyriadau carbon o'r gorllewin achosi tywydd eithafol, a hyd yn oed beri i lefel y môr godi mewn gwledydd megis Bangladesh a Malawi. Yma yn y DU mae ein hallyriannau, ar gyfartaledd, yn rhyw 9.5 tonnall o garbon deuocsid y pen bob blwyddyn. Ym Malawi rhyw 0.1 tonnall yw'r allyriannau cyfartalog ac yn Bangladesh maent yn rhyw 0.2.² Fel y dywedwyd yn Adroddiad Stern Llywodraeth y DU ar economeg y Newid yn yr Hinsawdd: "Mae'r effeithiau'n anghybwys: gwledydd tlawd fydd yn cael eu taro waethaf a chynharaf, ond y gwledydd cyfoethog sy'n gyfrifol am ¾ o'r Nwyon Tŷ Gwydr sydd yn yr atmosffer ar hyn o bryd."³

Diwedd glo

Yn ein darlleniad o'r Efengyl clywsom 'Os pecha dy frawd yn dy erbyn, dos a dangos ei fai iddo'. Yn y byd heddiw, rydym yn gweld yn fwyfwy eglur mai ni yn y Gorllewin sy'n bennaf ar fai am y ffaith bod gor-ddefnydd o adnoddau a thanwydd ffosil yn niweidio tlodion y byd, ac yn difrodi'r blaned. Os ydym yn ymwybodol o hyn ac eto'n dewis gwneud dim, rydym nid yn unig yn sarhau ein cymydog, ond hefyd yn troi ein cefnau ar gymeriad Duw. Mae Duw yn hiraethu am i ni garu ein cymydog fel ni ein hunain, ond ni all cariad wneud cam â chymydog. Yn ystod yr wythnosau hyn, wrth i ni archwilio amser y greadigaeth, ac agor ein llygaid a'n clustiau i fwiadau Duw ar gyfer ei fyd cyfan, gadewch i ni hefyd agor ein calonau a bod yn barod i dderbyn her i'n ffordd o fyw.

¹ M. Desmond Tutu, "Towards Koinonia in Faith, Life and Witness", yn T.P. Best a G. Gassmann (gol) On the Way to Fuller Koinonia (Geneva: WCC, 1994, t.101).

² Ffigurau o ddeunyddiau 'Carbon Fast' Tearfund

³ Syr Nicholas Stern - www.hm-treasury.gov.uk/media/A/8/stern_speakingnotes.pdf

Wythnos 2 – Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghynlluniau Duw

14^{eg} Medi – yr 17^{eg} wedi'r Drindod (*Diwrnod y Groes Sanctaidd i gael ei ddathlu ar y 15^{fed}*)

Darlleniadau

Genesis 50.15-21, Salm 103.8-13
Rhufeiniaid 14.1-12, Mathew 18.21-35

Thema

“Eiddof fi yw'r tir ac nid ydych chi ond
estroniaid a thenantiaid i mi”

Lefiticus 25:23



Ffoto fergusfleming 

Cyflwyniad

Heddiw ym Mhrydain rydym yng nghanol argyfwng dyledion. Ar gyfartaledd, mae pob aelwyd yn y DU mewn dyled o £8,816 heb gynnwys morgeisi, ac o gynnwys morgeisi, mae oedolyn nodweddiadol mewn dyled o fwy na £28,000.⁴ Pan aiff dyled allan o reolaeth, gall gael effeithiau niweidiol difrifol ar les corfforol ac emosiynol pobl, gan roi perthnasoedd dan straen aruthrol.

Yn fyd-eang, fodd bynnag, mae ein dyledion ni yn y DU yn gwbl ddisylwedd o'u cymharu â dyledion cenhedloedd sy'n datblygu i fanciau a llywodraethau Ewrop a Gogledd America. Yn ôl Ymgyrch Ddyled y Jiwbilî, mae'r 53 o wledydd tlotaf mewn dyled o rhwng 290 a 380 biliwn o ddoleri Americanaidd, ac yn achos y 149 o wledydd tlotaf, mae'n fwy na 2.6 triliwn o ddoleri Americanaidd.⁵ Mae llawer o hyn yn sgîl benthyciadau yn y 1970au a'r 1980au lle mae'r taliadau llog blynyddol bellach yn llawer mwy na'r swm gwreiddiol oedd yn ddyledus. Er bod y DU wedi arwain y ffordd gan annog llywodraethau mawr eraill i ddileu'r ddyled, ac wedi dileu dyledion nifer o'r gwledydd tlotaf a'r rhai â'r dyledion mwyaf, mae'n dal i feddu ar fwy na 2 biliwn o ddoleri o ddyled gan wledydd tlawd eraill.

Darlleniad Heddiw o'r Efengyl

Mae darlleniad heddiw o efengyl Mathew 18:21-35 yn ymwneud â dileu dyledion. Mae'n adrodd stori dyn sydd wedi cael maddeuant am ddeng mil o godau arian; swm sy'n cyfateb i filiynau lawer o bunnoedd yn arian heddiw – ond sy'n gwrthod maddau i rywun arall y mae arno 100 o ddarnau arian iddo. Nid swm bach oedd hwnnw chwaith – cyflog diwrnod oedd darn arian, felly roedd yn fwy na thri mis o gyflog. Yn aml, mae pregethau'n dehongli'r darn hwn yn gwbl ysbrydol, ac i ryw raddau mae hynny'n ddilys. Pryd bynnag y defnyddiwn Weddi'r Arglwydd, gofynnwn i Dduw faddau i ni *fel y maddeuwn ninnau i'r rhai sy'n troseddu yn ein herbyn*. Mae angen maddeuant lesu ar bob un ohonom – ni all yr un ohonom sefyll ym mhresenoldeb Duw heb dderbyn y pardwn llawn a rhad sy'n bosib oherwydd marwolaeth Crist a'i atgyfodiad. Gelwir arnom i faddau i bawb sy'n ein cynhyrfu ac yn peri trallod i ni, yn fwiadol neu'n ddiniwed, boed hynny mewn gwaith, gweithred neu agwedd. Yn ysbrydol, mae agwedd anfaddeugar fel rhwystr mewn nant sy'n atal afon trugaredd Duw rhag llifo.

Fodd bynnag, camgymeriad fyddai dehongli'r ddameg hon yn ysbrydol yn unig. Mae hefyd yn cynnwys neges rymus iawn am sefyllfa heddiw, a'n dyledion personol a rhyngwladol anferth. Pan ddechreuodd lesu adrodd ei stori am ddileu dyledion, byddai ei wrandawyr Iddewig ar unwaith wedi meddwl am Lefiticus 25 – Duw yn darparu blwyddyn y Jiwbilî. Yn wir, mae cliw yng nghwestiwn Pedr a sbardunodd stori lesu – awgrymu maddau i rywun saith gwaith. Yn yr Hen Destament, roedd blwyddyn y Jiwbilî i gael ei chynnal bob hanner canrif – 7 x 7 plws un. Mae lesu'n ymateb i gwestiwn Pedr trwy ddweud bod ei ddilynwyr i faddau mwy fyth i'w dyledwyr – nid 7 x 7 ond 70 + 7. Wrth gwrs, nid ystyr hynny yw dweud bod caniatâd i beidio â maddau ar achlysur 78! Mae'n defnyddio rhifau symbolaidd i ddweud wrthym ni bod rhaid i ni faddau drosodd a throsodd – yn ddi-baid.

⁴ Ffigurau Credit Action (www.creditaction.org) dyddiedig Mehefin 2007.

⁵ www.jubileedebtcampaign.org.uk, cyrchwyd ym mis Ebrill 2008.

Jiwbilî

Felly beth yw blwyddyn y Jiwbilî? Beth yw ei pherthnasedd i ni heddiw, a beth yw'r cysylltiad â'n thema pum wythnos 'Amser y Greadigaeth'?

Yn gyntaf, y Jiwbilî yw ffordd Duw o adfer ei gyfiawnder. Yn aml iawn, mae 'cyfiawnder' y byd yn gweithio er lles y cyfoethog a'r pwerus yn unig. Gallant hwy elwa – yn aml yn gwbl gyfreithlon – ar anffawd y tlawd, trwy brynu eu holl eiddo neu dir am brisiau gostyngol. Maen nhw'n gwybod sut i weithio'r system, gallan nhw fforddio'r cyfreithwyr gorau. Yn raddol, mae anghydraddoldebau'n cynyddu – mae'r cyfoethog yn mynd yn gyfoethocach a'r tlawd yn dlotach. Mae'n digwydd mewn unrhyw gymdeithas, ac mae'n digwydd ar lefel fyd-eang heddiw yn ein pentref byd-eang. Heddiw mae rhai o unigolion cyfoethocaf y byd yn berchen ar fwy na gwledydd tlotaf y byd. Mae 20% cyfoethocaf y byd (sy'n cynnwys pawb yn y DU yn ystadegol) yn meddu ar incwm sydd 74x yn fwy nag 20% tlotaf y byd. Egwyddor y Jiwbilî yw sicrhau bod yr anfanteision yn cael eu dileu. Dyma gyfiawnder Duw yn gweithio ar ran y rhai sydd wedi dioddef a methu – p'un ai hwy eu hunain oedd yn gyfrifol am hynny ai peidio. Dychwelir eiddo, rhyddid a'r gallu i ennill bywoliaeth o'r tir bob 50 mlynedd.

Gall dileu dyledion a dychwelyd eiddo ymddangos yn anghyfiawn i'r cyfoethog a'r pwerus. (On'd ydyn nhw wedi ennill yr hyn sydd ganddynt yn deg?) Ond maen nhw'n anghofio un peth hollbwysig. Fel mae dameg Iesu am y gwas anfaddeugar yn ein hatgoffa, mae pob un ohonom mewn dyled i Dduw. Yn Iesu mae wedi dileu dyledion filiynau o weithiau'n fwy nag unrhyw beth sy'n ddyledus i ni – dyled ein gwrthryfel a'n pechod yn erbyn Duw – rhywbeth na allem byth brynu rhyddid ohono. Os ydym am allu derbyn y maddeuant mae Duw yn ei gynnig yn Iesu, nid oes hawl gennym bellach i wrthod maddau i'r rhai sy'n ddyledwyr i ni. I dderbyn maddeuant, mae'n rhaid i ni hefyd fod yn barod i faddau. I gael dileu ein dyledion, rhaid i ni fod yn barod i ddileu'r hyn sy'n ddyledus i ni hefyd.

Yn ail, mae blwyddyn y Jiwbilî yn ymwneud â'r cysylltiadau rhwng pobl, tir a Duw. Yn Lefiticus 25 fe'i sefydlwyd fel cyfnod pan gâi dyledion eu dileu, caethweision eu rhyddhau a thir a oedd wedi cael ei werthu oherwydd tlodi ei ddychwelyd i'r perchennog gwreiddiol. Fel y dywed Tim Atwater, "Yn y Jiwbilî, mae rhyddhad i'r rheiny sy'n gaeth oherwydd dyledion, mae gorffwys Sabothol i'r tir a'r bobl, aiddosbarthir tir a gollwyd oherwydd dyledion, a rhoddir trefn newydd ar brisiau tir a llafur ar sail agosrwydd y Jiwbilî nesaf."⁶ Mae'r Jiwbilî yn ein hatgoffa o'r hyn y buom ni'n edrych arno'r wythnos ddiwethaf – sef bod Duw, pobl a thir mewn perthynas â'i gilydd – ein bod yn rhan o'r un 'oikos' neu deulu. Oni bai bod gennym system fel y Jiwbilî, byddwn yn anochel yn wynebu anghydwysedd aruthrol yn ein byd.

Trydedd elfen ganolog o syniad y Jiwbilî yw'r gred radical bod pob eiddo – yn arian, da byw ac eiddo, a phob tai a thiroedd – yn y pen draw yn eiddo i Dduw, yn hytrach na'u 'perchennog' dynol. Fel y dywed Salm 24:1 'Eiddo'r Arglwydd yw'r ddaear a'i llawnder'. Ni all hyd yn oed dewis bobl yr Arglwydd, sy'n byw yng ngwlad yr addewid, drin y tir fel y dymunant. Yn Lefiticus 25:23-24, mae'r Arglwydd yn siarad â'i bobl gan ddefnyddio'r geiriau hyn: "Ni ellir gwerthu tir yn barhaol, oherwydd eiddod fi yw'r tir, ac nid ydych chi ond estroniaid a thenantiaid i mi. Trwy holl wlad eich treftadaeth, byddwch barod i ryddhau tir a werthwyd."

'Eiddod fi yw'r tir' medd Duw, nid eiddo Israel – ac nid ein heiddo ni. Rydych chi – ni – yn 'denantiaid' yn unig yn nhir Duw, ac yn arwydd o hynny mae Duw'n mynnu darparu 'prynedigaeth y tir' – mewn geiriau eraill bod modd ei brynu'n ôl a'i ddychwelyd i'r tenantiaid y rhoddodd Duw ef iddynt. Heddiw mae angen i ni ddeall o'r newydd ar frys nad ein heiddo ni, ond eiddo Duw, yw'r ddaear a phopeth sydd ynddo. Yn y pen draw nid ein heiddo ni yw ein 'hadnoddau' – olew, nwy, glo, pren, dŵr, cnydau – ond eiddo Duw. Mae angen i ni gael perthynas newydd â'r ddaear – ein cartref ni, ond tir Duw – gan wrthod ei weld bellach fel siop deganau ddi-ball, ond yn hytrach fel rhodd werthfawr, fregus, yr ydym ni i ofalu amdani.

Diweddglo

Mae hanes Iesu am y gwas anfaddeugar yn cloi â rhybudd llym – trosglwyddir y gwas i'r poenydwyr nes iddo dalu'r ddyled yn llawn, a chawn ein rhybuddio y bydd Duw yn gwneud yr un peth i ni os gwrthodwn faddau. Mae barn Duw ar y rhai sy'n esgeuluso'r tlawd a'r diamddiffyn yn glir. Mewn modd tebyg, bydd y rhai sy'n trin y greadigaeth mewn modd hunanol a dinistriol hefyd yn cael eu barnu. Yn Datguddiad 11.18 mae Duw yn dweud, yn ddigalon iawn, y bydd yn 'dinistrio'r rhai sy'n dinistrio'r ddaear'. Heddiw, wrth i'r tlawd a'r blaned ei hun fynd yn dlotach, mae angen i ni gymryd y rhybuddion hyn o ddifri, ac adennill gwir ystyr y Jiwbilî – maddau pechodau, dileu dyledion, a thrin y tir yn wir fel eiddo Duw, yn hytrach na'n heiddo ni.

⁶ Debt Cancellation: Biblical Norm, Not Exception" gan Tim Atwater

Wythnos 3 – Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yn Nheyrnas Dduw

21^{ain} Medi – y 18^{fed} wedi'r Drindod
(*Diwrnod Sant Mathew i gael ei ddathlu ar yr 22^{ain}*)

Darlleniadau

Jona 3.10 – diwedd pennod 4
Salm 145.1-8
Philippiaid 1.21-diwedd
Mathew 20.1-16

Thema

“Ewch chi hefyd i'r winllan”

Mathew 20:7



Ffoto: Robert Wallace



Cyflwyniad

Yng Ngweddî'r Arglwydd, dywedwn 'Gwneler dy ewyllys, deled dy Deyrnas, ar y ddaear fel yn y nef.' 'Dy Deyrnas ... Teyrnas Dduw yw rhai o'r ymadroddion hynny rydym yn eu clywed droeon yn yr Efengylau. Mewn llawer o ffyrdd roedd neges Iesu wedi'i seilio'n llwyr ar y syniad o Deyrnas Dduw. Roedd ei ddamhegion yn sôn am y Deyrnas. Yn Efengyl Mathew cyfeirir at 'Deyrnas nefoedd' – ond yr un yw'r ystyr. Roedd Mathew'n bod yn sensitif i'w ddarllenwyr Iddewig, na fyddent am enwi Duw, ac felly defnyddiodd y gair 'nefoedd' yn lle.

Ond beth yw arwyddocâd yr ymadrodd hwn 'teyrnas Dduw', neu 'deyrnas nefoedd'? Ac os treuliodd Iesu gymaint o amser yn siarad am y nef, pam rydym ni yng nghanol 'amser y greadigaeth'? Os ydym ni'n canolbwyntio ar y nefoedd, ydy'r byd hwn yn bwysig mewn gwirionedd?

Teyrnas Dduw

Pan yw Iesu'n sôn am Deyrnas Dduw a Theyrnas Nefoedd, dyw e ddim yn siarad am rywbeth i fyny yn yr awyr na rhywbeth yn y dyfodol pell. Mae'n eglur bod Teyrnas Dduw, yn Iesu, wedi torri i mewn i'r byd hwn, y continwwm gofod-amser hwn. Mae Teyrnas Dduw 'yn eich plith' neu 'yn eich mewn' yn ôl Iesu – nid rywle allan fanna ond yma, nawr. Nid Teyrnas yw hon â ffiniau a byddinoedd, ond yn hytrach mae'n golygu ailsefydlu Brenhiniaeth Duw – ei deyrnasiad – lle mae trefn arall wedi'i disodli. Mae'n golygu teyrnasiad Duw yn ein perthynas ni ag ef – mae'r Deyrnas o'n mewn. Mae'n ymwneud â theyrnasiad Duw yn ein perthynas â'n gilydd – mewn eglwys, cymunedau, cymdeithasau – mae Teyrnas Dduw yn ein plith. Ac eto mae hefyd am y greadigaeth – am yr amgylchedd – mae Iesu'n amlwg yn ein dysgu i weddio am gyflawni ewyllys Duw a dyfodiad ei deyrnas *ar y ddaear* fel yn y nef. Mae teyrnas Dduw yn dod â'r nefoedd i'r ddaear.

Mae Esgob Durham, Tom Wright, yn ei lyfr '*Surprised by Hope*' yn ysgrifennu'n eglur am hyn. Mae'n dadlau mai'r gobaith Cristnogol yw nid 'mynd i'r nefoedd wrth farw', ond uno nefoedd a daear – wrth i deyrnasiad nefol Duw gael ei ailsefydlu yma ar y ddaear. Yng ngweinidogaeth Iesu gwelwn arwyddion o hyn, yn ei wyrthiau a ddangosodd fod Duw yn medru unioni pethau, iachâu, popeth a aeth o'i le ar y ddaear. Yn bennaf oll, yn atgyfodiad Iesu cawn obaith, nid yn unig am fywyd wedi marwolaeth, ond am greadigaeth wedi'i hadnewyddu a'i hadfer – yn union fel cafodd ei gorff ei atgyfodi a'i adnewyddu. Heddiw, ym mywyd Cristnogion a gweinidogaeth yr Eglwys, dylem fod yn disgwyl gweld arwyddion pellach o hyn – gan ragweld cyflawnder Teyrnas Dduw yn y dyfodol.

Dyma eglurhad Tom Wright: “Popeth a wnewch yn y presennol – yn arlunio, pregethu, canu, gwnïo, gweddïo, addysgu, codi ysbytai, cloddio ffynhonnau, ymgyrchu dros gyfiawnder, ysgrifennu cerddi, gofalu am yr anghenus, caru'ch cymydog fel chi eich hun – bydd y rhain i gyd yn dal i fodoli yn nyfodol Duw ... Maent yn rhan o'r hyn y gallwn ei alw'n waith adeiladu ar gyfer Teyrnas Dduw.”⁷

⁷ Wright, N. T., 'Surprised by Hope', SPCK, Llundain, 2007, t.205.

Gwinllan Duw

Daw hynny â ni at ddarllenriad heddiw o Efengyl Mathew 20:1-16 – dameg y gweithwyr yn y winllan. Mae Iesu'n ei chyflwyno drwy ddweud ' Y mae teyrnas nefoedd yn debyg i hyn' ... felly mae'n amlwg am fwriadau Duw o ran adnewyddu'r drefn a grewyd – i bobl, i gymunedau, ac i'r greadigaeth. Mae'r stori'n cyflwyno tîrffeddiannwr sydd am gyflogi llafurwyr i gasglu grawnwin yn ei winllan. Heddiw ym Mhrydain y sefyllfa fwyaf cyfatebol fyddai'r gweithwyr amaeth mudol a ddefnyddir i gadw prisiau ffrwythau a llysiau'n rhad. Mae'r cyflogwr yn cytuno ar gyflog teg a rhesymol, ond wrth i'r diwrnod fynd yn ei flaen, mae'n sylweddoli bod angen rhagor o weithwyr arno. Efallai bod rhagolygon y tywydd yn wael, a'i fod am gasglu'r grawnwin yn gyflym. Ar hyd y dydd cyflogodd fwy a mwy o weithwyr, er mai dim ond nifer bach o oriau y byddai rhai wedi gweithio erbyn y diwedd. Yna cynullodd y gweithwyr i gyd i'w talu, a chawsant eu synnu bod pawb wedi derbyn yr un swm. Roedd y rhai a fu'n llafurio'n galed drwy'r dydd yn teimlo eu bod wedi cael cam. Oni ddylen nhw gael bonws? Beth am dalu yn ôl y canlyniadau? Mae Iesu'n dweud yn eglur bod gan y tîrffeddiannwr hawl i dalu fel y mae'n dymuno – ei arian ef ydyw.

Felly beth mae hyn yn ei ddweud wrthym ni? Yn sicr y winllan yw'r byd – creadigaeth Duw. Ac fel y gwelsom yr wythnos ddiwethaf, eiddo'r Arglwydd yw'r ddaear – ef yw perchen y winllan, nid ni. Fel y dywedodd Margaret Thatcher unwaith, yn gwbl gywir: "Mae gennym brydles i atgyweirio planed y ddaear".

Yn ail, ni yw'r gweithwyr yng ngwinllan Duw. Ein tasg ni yw sicrhau bod y ddaear yn dwyn ffrwyth. Mewn ystyr gwirioneddol mae'r darn hwn yn ein tywys yn ôl i Genesis 1, lle mae Duw yn creu bodau dynol ac yn rhoi disgrifiad swydd clir iawn i ni – ein Comisiwn Mawr cyntaf. Mae Duw yn dweud wrthym am lywodraethu ar y ddaear a'i chreaduriaid, a theyrnasu drostynt i gyd. Nid dominyddu yw'r rôl honno, ond efelychu teyrnasiad Duw – y frenhiniaeth dda a thyner a welwn yn y pen draw wedi'i modelu yn Iesu, a olchodd draed ei ddisgyblion.

Dros y canrifoedd, ac yn arbennig wrth ruthro i ddefnyddio adnoddau'r ddaear er ein cysur a'n cyfoeth ein hunain, rydym i raddau helaeth wedi anwybyddu'r ordinhad hollbwysig hon o ran y greadigaeth. Mae Duw yn eglur. Y peth cyntaf mae ef yn ei ofyn gan bobl yw ein bod yn gofalu am y ddaear a'i chreaduriaid er ei fwyn ef. Ni yw ei denantiaid ffermio, neu yn y ddameg hon, ei lafurwyr cyflog diwrnod.

Yn drydydd, mae pwynt canolog dameg y gweithwyr yn y winllan yn dweud rhywbeth pellach wrthym, rhywbeth cwbl hanfodol am ddarpariaeth Duw yn y greadigaeth, sef ein bod i dderbyn ffrwythau'r greadigaeth yn rhodd, nid yn rhywbeth yr ydym wedi'i haeddu. Yng ngwinllan Duw, Teyrnas Dduw, nid yw'r un o'r llafurwyr yn haeddu eu cyflog. Daw eu gwobr – p'un a ydynt wedi gweithio drwy'r dydd neu am un awr yn unig – o haelioni'r perchennog. Mae'n ymwneud â gras, nid gweithredoedd.

Mae hwn yn bwynt aruthrol o bwysig. Os byddaf fi'n plannu hedyn mewn gardd neu randir, yn ei feithrin yn ofalus, yn sicrhau ei fod yn cael digon o heulwen a dŵr, ac os yw'n tyfu – dyweder – yn blanhigyn tomato ac yn cynhyrchu ffrwyth da, tomatos pwy ydyn nhw? Mae'n ddigon rhesymol i mi deimlo'n falch fy mod wedi chwarae rhan, ac efallai y caf fwynhau eu blas hyfryd, ond rhaid i mi beidio byth ag anghofio mai Duw sy'n rhoi'r tyfiant. Duw, nid fi, sy'n gyfrifol am y wyrth sy'n troi'r hadau yn domatos. Mae'r darn hwn, felly, yn ein dysgu am ras a diolchgarwch am ffrwythau creadigaeth Duw. Yng ngweddi'r offwrwm yn yr Ewcharist Anglicanaidd dywedwn: "o'th law di y daw popeth, a'th eiddo di dy hun a roddwn iti", ac mae hynny'n gwbl wir.

Mae ceisio Teyrnas Dduw yn golygu perthynas newydd radical â'n heiddo ac â'r ddaear ei hun, gan gydnabod bod popeth sydd gennym yn rhodd, trwy ras Duw, ac nad ydym yn haeddu dim.

Diweddglô

Yn olaf, os gwinllan Duw yw'r blaned hon ac os ni yw'r gweithwyr, pa mor dda rydych chi wedi bod yn gwneud eich gwaith? Ydych chi'n un o'r rheiny sydd wedi bod yn gweithio'n galed o'r cychwyn, yn achub y blaned, yn lleihau lefel eich carbon, yn byw eco-fywyd? Byddwn i'n tybio mai neges dameg Iesu yw nid yn unig da iawn, rwyd wedi bod yn gwneud dy waith, ond hefyd her i beidio â meddwl bod Duw mewn dyled i ti oherwydd yr hyn rwyd wedi bod yn ei wneud. Dal ati, ond gofala rhag troi'n eco-pharisead. Dy wobrw yw bod Duw yn cael boddhad. Ac i'r rhai ohonoch – efallai'r mwyafrif ohonom – sy'n gwybod ein bod yn ymuno yn hyn braidd yn hwyr, mae'r ddameg yn rhoi anogaeth wirioneddol i ni. Dyw hi ddim yn rhy hwyr – mynnwch chwarae rhan hyd yn oed os yw'r diwrnod bron ar ben. Gall yr olaf ddal i fod yn flaenaf, a'r blaenaf yn olaf yn Nheyrnas Dduw. Mae'r neges yn un obeithiol i bob un ohonom mewn gwirionedd. Gwinllan Duw yw hon, ac ef sy'n gyfrifol amdani. Mae'n ein galw ni i weithio gydag ef i ofalu am blaned y ddaear.

Wythnos 4 – Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yn Adnewyddiad y Ddynoliaeth

28^{ain} Medi – y 19^{eg} wedi'r Drindod

Darlleniadau

Eseciel 18.1-4, 25-diwedd, Salm 25.1-8

Philipiad 2.1-13, Mathew 21.23-32

Thema

“Oblegid Duw yw'r un sydd yn gweithio ynoch i beri ichwi ewyllsio a gweithredu i'w amcanion daionus ef.”

Philipiad 2:13



Ffoto: fotdmike



Cyflwyniad

Yn ei lyfr “A Short History of Nearly Everything”, mae'r awdur Americanaidd Bill Bryson yn rhoi trosolwg poblogaidd hynod ddifur a llawn gwybodaeth o hanes gwyddoniaeth. Mae'n gwibio drwy gannoedd o flynyddoedd o arloesedd, ymroddiad, arbrofi, ac yn cynnwys nifer o straeon am yr arferion rhyfedd, y troeon trwstan a'r dadleuon a welwyd ar hyd y ffordd. Tua diwedd y llyfr mae'n myfyrio ar y cyfan mae'r ddynoliaeth wedi'i gyflawni o ran gwyddoniaeth a thechnoleg, a'r cyfan y mae angen i ni ei wneud o hyd. Mae'n disgrifio'r problemau sy'n dal i'n hwynebu, nid lleiaf y drychineb amgylcheddol rydym ni wedi'i pharatoi ar ein cyfer ein hunain trwy ddiystyru cydbwysedd natur neu derfynau adnoddau'r ddaear. Dyw ein hanes ddim yn ddisglair. Yn olaf, medd Bryson: “Petaech chi'n llunio organeb i ofalu am fywyd yn ein cosmos unig ni, i fonitro ble mae'n mynd, a chadw cofnod o ble mae wedi bod, fyddech chi ddim yn dewis bodau dynol. Ond dyma bwynt pwysig iawn – rydym ni wedi cael ein dewis, trwy dynged neu ragluniaeth neu beth bynnag rydych chi am ei alw. Mor bell ag y gwyddom, ni yw'r gorau sydd ar gael.”⁸

Rhoi Pobl yn eu Lle

Heddiw, rydym yn wynebu posibilrwydd real iawn y gallai ein gweithredoedd ni fel bodau dynol – oni bai ein bod yn gwyrddroi pethau'n fuan iawn – arwain at ddymchwel popeth rydym wedi ceisio'i adeiladu. O'u cyfuno mae ein gwastraff, ein llygredd, ein llosgi di-hid o danwydd ffosil, ein dadgoedwigo, difodiant helaeth bywyd gwyllt, y difrod a wnaed i'r dŵr, yr awyr a'r pridd wedi golygu ein bod yn wynebu argyfwng byd-eang. Mae angen newid ar frys.

Ac eto, ar yr un pryd, mae llawer yn colli hyder yn ein gallu fel bodau dynol i wneud y newidiadau angenrheidiol. Mae amgylcheddwyr yn dweud bod llywodraethau a gwyddonwyr wedi gwybod beth rydym yn ei wneud ers blynyddoedd, ond mai ychydig iawn sydd wedi digwydd i newid pethau tan yn ddiweddar. Hyd yn oed heddiw mae rhai yn gwadu'r peth – mae'r gwirionedd yn rhy anghyfleus pan yw'n effeithio ar ein ffordd o fyw a phan allai ymyrryd â'n cysur. Mae'n ymddangos bod rhywbeth hunan-ddinistriol yn ddwfn yn y natur ddynol ei hun. A oes unrhyw beth a all newid pobl a chymdeithasau, delio â'n genynnau hunanol, a gweddnewid y natur ddynol? Os ni yw'r gorau sydd, fel y dywed Bryson, pa obaith sydd?

Gweddnewid y Ddynoliaeth?

Dyma'r hyn sydd wrth wraidd y mater. Os oes argyfwng hyder yng ngallu'r ddynoliaeth i wneud gwahaniaeth gwirioneddol i'r argyfwng amgylcheddol, a all y ffydd Gristnogol helpu? Yn ystod y blynyddoedd diwethaf bu nifer cynyddol o arweinwyr uwch, yn aml pobl sydd heb ffydd grefyddol bersonol eu hunain, yn apelio'n agored am gefnogaeth Cristnogion a chymunedau ffydd eraill i fynd i'r afael â'r argyfwng amgylcheddol. Mae cydnabyddiaeth gynyddol mai cyfyngedig yw gallu technoleg, gwyddoniaeth, arloesedd ac ewylls wleidyddol, gan fod yr argyfwng hwn yn y bôn yn un moesol ac ysbrydol.

⁸ Bryson, W. 'A Short History of Nearly Everything' Llundain: Black Swan, 2004, t.572

Mae'r ffydd Gristnogol yn credu bod modd i bobl newid. Y newyddion da sy'n ganolog i'r efengyl yw nad oes rhaid i ni barhau ar goll am byth yn y llanast rydym wedi'i greu – p'un a yw'r llanast hwnnw yng nghyswllt ein perthynas â Duw, neu gyflwr y blaned. Mae ein darlleniadau heddiw yn canolbwyntio ar y posibilrwydd o newid. Yn Eseciel 18 clywn nad yw Duw'n ymhyfrydu ym marwolaeth pechaduriaid, ond yn hytrach ei fod am iddynt edifarhau – cychwyn o'r newydd â dalen lân. Mae ein darlleniad o'r Epistol at y Philipiaid, pennod 2, yn ein hannog i ymagweddu fel Crist Iesu, a gefnodd ar ogoniant y nef i gael ei eni, i fyw ac i farw drosom ni. Mae'n ein herio ni i fod ag agwedd gwas, fel Iesu. O gymhwyso hynny i ofalu am y greadigaeth, yr her yw darganfod ffordd o reoli'r ddaear a'i chreaduriaid â'r un agwedd o aberth gostyngedig gwas ag y gwelsom gan Iesu.

Mae Philipiaid 2 yn mynd ymlaen i wneud yr honiad rhyfeddol y gall yr un pŵer a oedd yng Nghrist fod ar waith ynom ni – a'n gweddnewid o'r tu mewn allan. Dywed 2:13: "Oblegid Duw yw'r un sydd yn gweithio ynoch i beri ichwi ewyllysio a gweithredu i'w amcanion daionus ef". Duw yn gweithio ynom ni: yn sicr dyna obaith gogoniant. Ar ein pennau ein hunain nid oes gennym fawr ddim gobaith o ddatrys y llanast a wnaethom ar y ddaear, ond os bydd Duw yn gweithio ynom i gyflawni ei fwriadau da, mae hynny'n rhywbeth gwerth credu ynddo ac ymrwymo iddo. Os gall Creawdwr y bydysawd weithio trwy bobl gyffredin fel ni, fe all fod gobaith gwirioneddol ar gyfer y blaned. Os rhown ein hunain yn llwyr i Dduw, a'i dderbyn yn Arglwydd ar ein bywydau, gall ein hadnewyddu o'r tu mewn allan, a gweddnewid ein hunanoldeb i greu'r gwasanaeth nad yw'n ystyried yr hunan a welwyd gan Iesu.

Yn ôl i'r Winllan

Beth am ein darlleniad o'r Efengyl? Yn Efengyl Mathew, pennod 20, yr wythnos ddiwethaf, fe welsom y byd yn cael ei gyffelybu i winllan Duw, gyda ninnau'n llafurwyr yn y winllan honno. Mae darlleniad heddiw o efengyl Mathew, pennod 21:28-32 yn parhau â'r un thema gyda stori fer y ddau fab sy'n cael cais gan eu tad i fynd a gweithio yn ei winllan. Mae un yn gwrthod, ond wedyn yn newid ei feddwl ac yn mynd i helpu. Mae'r llall yn cytuno, ond nid yw'n traferthu cadw at ei air. Ar lefel amlwg, cyfeirir stori Iesu at y bobl o'i gwmpas. Mae'r arweinwyr crefyddol parchus yn debyg i'r mab sy'n gwneud addewidion gwag, tra bod y mab nad yw'n gwneud dechrau mor addawol, ond sy'n cyrraedd yn y diwedd, yn cael ei gymharu â'r casglwyr trethi a'r puteiniaid dirmygedig a oedd yn dechrau ymateb i ddysgeidiaeth Iesu.

Sut mae cymhwyso hyn i'n sefyllfa ni? Mae'n amlwg yn sôn am deyrnas annisgwyl, wyneb i waered Duw, lle mae'r bobl fwyaf annhebygol weithiau'n ymateb yn ddyfnach ac yn fwy gonest na'r crefyddwyr confensiynol – mae lle yn Nheyrnas Dduw i bawb, gan gynnwys y rhai mae gweddill y byd wedi'u gwrthod. Mae hefyd yn amlwg yn trafod gweithredoedd sy'n llefaru'n uwch na geiriau. Mae geiriau'n gwbl wag oni bai eu bod yn arwain at weithredu. Mae'n fwy pwysig gofalu am y winllan na siarad am ofalu am y winllan.

Gallwn gymhwyso hynny'n ddigon uniongyrchol i'n hargyfwng amgylcheddol. Yn ystod y deng mlynedd diwethaf, mae eglwysi ledled y byd, gan gynnwys yma yn y DU, wedi gwneud llawer o ddatganiadau am bwysigrwydd yr amgylchedd – am le'r greadigaeth mewn diwinyddiaeth ac addoliad Cristnogol. Mae 'Amser y Greadigaeth' yn rhan o'r gwaith o ailddarganfod lle'r greadigaeth. Her anghyfforddus y darn hwn o'r Beibl yw gofyn a ydyw hyn wedi bod yn llawer mwy na geiriau gwag? Ydy penderfyniadau'r Synod a'r Cyngor wedi troi'n wahaniaethau amlwg eto yn allyriannau carbon eglwysi a'u cynulleidfaoedd? Neu ydy aer poeth trafodaethau'r cynadleddau wedi ychwanegu at gynhesu byd-eang?

Wrth gwrs mae rhai enghreifftiau da ar gael ac mae'n bwysig eu cydnabod a'u cymeradwyo. Mae nifer cynyddol o eglwysi wedi defnyddio'r deunyddiau EcoGynulleidfa i baratoi dulliau ymarferol o fod yn dystion ac yn ddisgyblion Cristnogol yng nghyd-destun yr amgylchedd. Mae llawer o bobl wedi ymuno ag ymgyrchoedd megis 'Live Simply' CAFOD (www.livesimply.org.uk), 'Carbon Fast' Tearfund (<http://www.tearfund.org/>), a 'Living Lightly 24-1' A Rocha (www.livinglightly24-1.org.uk). Mae rhai Esgobion hyd yn oed wedi rhoi'r gorau i hedfan. Mae'r holl bethau hyn yn dda, ond mae'n teimlo fel ein bod yn dal i grafu wyneb yr hyn sy'n angenrheidiol!

Diweddgo (Wythnos 4)

Os yw'r eglwysi i gael eu gweld fel mwy na phobl sy'n gwneud datganiadau disylwedd ac addewidion gwag, mae angen i ni weld rhai enghreifftiau ymarferol iawn o ofalu am y greadigaeth. Os ydym yn wir yn credu y gall pŵer Crist weithio ynom i ewyllysio a chyflawni ei bwrpasau da, dylem ddisgwyl gweld tystiolaeth o hyn – enghreifftiau o newid ffordd o fyw yn ddwys a radical ymhlith arweinwyr Cristnogol ac ymhlith cynulleidfaoedd arferol. Gadewch i ni ailddarganfod gweledigaeth feiblaidd bod modd i waith Crist newid pobl, gweddnewid cymunedau, ac adnewyddu'r greadigaeth, a gadewch i ni geisio rhoi hynny ar waith drwy weithredoedd sy'n llefaru'n uwch na geiriau.

Wythnos 5 – Gobaith ar gyfer y Greadigaeth yng Nghrist

5^{ed} Hydref – yr 20^{fed} wedi'r Drindod

Darlleniadau

Eseia 5.1-7, Salm 80.8-16

Philipiad 3.4b-14, Mathew 21.33-diwedd

Thema

“Yr wyf yn prysuro ymlaen, er mwyn meddiannu'r peth hwnnw y cefais innau er ei fwyn fy meddiannu gan Grist Iesu.”
Philipiad 3:12



Ffoto: Kyle M



Cyflwyniad

Bob hyn a hyn mae rhywbeth yn digwydd sy'n rhoi persbectif cwbl newydd i chi ar fywyd. Gall fod yn brofiad – o ryfeddod syrthio mewn cariad i boen profedigaeth, neu gall fod yn gysyniad neu syniad newydd. Weithiau ceir darganfyddiad gwyddonol sy'n newid ein ffordd o edrych ar bopeth. Dychmygwch y bygythiad a deimlwyd pan sylweddolodd Copernicws nad y ddaear oedd canolbwynt y bydysawd ond bod y blaned honno – a'r holl blanedau eraill – yn troi o amgylch yr haul. Ar y pryd, cyhuddodd rhai arweinwyr eglwysig ef o heresi, ac roedd yn newid hynod anghyfforddus yn null llawer o bobl eraill o edrych ar y byd.

Heddiw rydym wedi cyrraedd un o'r cyfnodau hynny. Fel cymuned fyd-eang, mae angen i ni newid ein ffordd o edrych ar blaned y ddaear a'n lle arni yn llwyr. Fel Cristnogion, mae angen hefyd i ni newid ein ffordd o edrych ar yr 'Efengyl' a'n 'cenhadaeth'. Yn y ddau achos rydym wedi bod yn euog o roi'r ddynoliaeth, ein hunain, yn y canol, a gweld popeth yn troi o'n cwmpas ni. Rydym wedi gweld y ddaear yn syml fel adnoddau i'w defnyddio. Rydym wedi gweld yr Efengyl yn syml fel stori Duw a phobl. Yn y ddau achos, rydym yn dechrau sylweddoli ein bod yn anghywir a bod angen i ni newid.

Darlun Mawr Duw

Am y drydedd wythnos yn olynol, mae ein darlleniad o'r efengyl yn cynnwys un o ddamhegion Iesu am winllan. Y tro hwn rydym ar ddiwedd Mathew 21, ac yn aml gelwir yr hanes yn 'Ddameg y Tenantiaid'. Dyna'r enghraifft gyntaf o gamddarllen stori Duw. Mae'r teitl 'Ddameg y Tenantiaid' yn ein rhoi ni, fel pobl, yn y canol. Ond mewn gwirionedd, stori gwinllan Duw sydd yma. Allwch chi weld y gwahaniaeth? Mae'r ffocws nid yn unig arnom ni, ond ar ddarlun mawr Duw. Nid dim ond llwyfan ar gyfer actio'n drama ni yw'r winllan – mae'n rhan hanfodol o bwrsasau Duw – y tîrfeiddiannwr. Yn wir, gallech ddweud bod gan y tîrfeiddiannwr mewn gwirionedd fwy o ddiddordeb yn nhynged y winllan nag yn nhynged y tenantiaid!

Ar hyd yr Hen Destament, roedd pobl Dduw i fod yn esiampl dda i'r cenhedloedd o'u cwmpas, i weddill y byd, o ran eu perthynas â Duw a sut i fyw ar y tir. Mae darlleniadau heddiw o'r Hen Destament, Eseia 5 a Salm 80, yn ein hatgoffa bod yr Iddewon yn gyfarwydd iawn â gwinllannoedd, ac wedi gweld eu hunain a'u tir yn nhermau gwinllan arbennig Duw ers canrifoedd. Ond nid yw Duw yn fodlon iawn ar sut maent wedi trin ei dir – dim ond grawnwin sur y maent wedi eu cynhyrchu, ac felly mae Duw wedi caniatáu i'r winllan ordyfu a throi'n ddiffeithwch. Yn ei stori mae Iesu'n mynd ymhellach fyth ac yn rhybuddio'r bobl, yn adnod 43, y “cymerir teyrnas Dduw oddi wrthy chwi, ac fe'i rhoddir i genedl sy'n dwyn ei ffrwythau hi.”

Ar lawer ystyr mae'r darlun mawr o fwriadau Duw a gawn yn Mathew 21 yn grynodedd o neges ganolog yr Efengyl Gristnogol. Heddiw mae'n ddilys i ni weld y winllan fel holl greadigaeth Duw. Mae'n cynrychioli'r byd a phopeth sydd ynddo – yr amgylchedd. Mae'r winllan hon, y ddaear hon, yn rhywbeth mae Duw, y perchennog, yn gofalu amdani ac am ei gweld yn dwyn ffrwyth – mae wedi codi clawdd o'i hamgylch ac adeiladu tŵr i'w diogelu. Mae hyd yn oed wedi cloddio cafn gan ragweld y bydd yn ffrwythlon.

Yna mae Duw yn rhoi benthyg – yn rhentu – ei fyd i ni. Ni yw'r ffermwyr sy'n denantiaid yng ngwinllan Duw. Mae hyn yn mynd â ni yn ôl yn uniongyrchol i Genesis 1, lle cawsom ein creu ar ddelw Duw i ofalu am ei fyd. Hwn yw'r gorchymyn a'r comisiwn cyntaf oll a roddir i'r ddynoliaeth – bod yn ddirprwyon, yn

stiwardiaid, i Dduw drwy ddatblygu a gofalu am y greadigaeth. Ym mhob cam mae'n eglur nad yw Duw wedi troi cefn ar ei winllan, yn hytrach mae wedi ymddiried ynom ni i ofalu amdani.

Wrth i Dduw – y perchennog – anfon gweision i gasglu ffrwyth y winllan, beth wnawn ni? Eu curo, eu llabyddio a'u lladd. Y cyfan mae Duw yn ei ddisgwyl gennym yw cydnabyddiaeth mai ei eiddo ef, nid ein heiddo ni, yw ffrwyth y greadigaeth, a'n bod yn cynnig y cyfan yn ôl iddo yn ddiolchgar iddo ef ei fendithio cyn i ni ddefnyddio'r hyn y mae ei angen arnom. Ond yn lle hynny, rydym wedi ceisio cymryd lle Duw. Rydym wedi ymddwyn fel petai'r ddaear – y winllan – yn eiddo i ni – ac fel petai'r cynnyrch yn eiddo i ni i'w ddefnyddio a'i gamddefnyddio. Rydym wedi anwybyddu lleisiau'r proffwydi a weiddodd – ac sy'n dal i weiddi – bod camddefnyddio'r greadigaeth yn weithred o wrthryfel yn erbyn Duw.

Yn olaf, anfonodd y perchennog ei fab ei hun, a lladdwyd yntau gan y tenantiaid. Anfonwyd mab Duw ei hun, Iesu, i'r ddaear i ddangos i ni sut i fyw mewn perthynas addas â Duw, ein cymydog a'r greadigaeth, ond lladdwyd ef hefyd gan ddynoliaeth hunanol, yn y bôn, gennym ni i gyd. Mae hanes Iesu am y winllan yn dod i ben yn y fan hon – gyda lladd y Mab a'r farn a ddaw ar y tenantiaid drwy law'r perchennog. Mae'n stori sy'n rhagflaenu'r atgyfodiad. Ond beth sy'n digwydd os awn ymlaen â'r stori yng ngoleuni gweddill y Testament Newydd?

Gobaith ar gyfer y greadigaeth yng Nghrist

Wrth edrych ar y stori yng ngoleuni'r Pasg, gwyddom nad yw'r Mab yn dal yn farw, ond iddo atgyfodi'n fuddugoliaethus. Rydym hefyd yn gwybod bod ei farwolaeth a'i atgyfodiad yn galluogi pobl i gael dechrau newydd gyda Duw. Ond beth am y winllan, y byd sydd wedi chwarae rhan mor fawr ym mwriadau Duw? Yn ôl yr Esgob Tom Wright o Durham: "Bydd Duw yn achub y bydysawd cyfan; atgyfodiad Iesu yw dechrau'r bywyd newydd hwnnw, y glaswellt ffres sy'n tyfu trwy goncridd llygredd a phydredd yr hen fyd. Y prunedigaeth terfynol hwnnw fydd y funud pan unir y nefoedd a'r ddaear o'r diwedd, mewn ffrwydriad o ynni creadigol Duw, y mae'r Pasg yn brototeip ac yn ffynhonnell ar ei gyfer."⁹

Darlun mawr Duw yw bod gobaith gweddnewid pobl yn Iesu, ond hefyd bod gobaith gweddnewid y greadigaeth. Mae Teyrnas Dduw wedi torri i mewn i'r byd hwn ac mae'r atgyfodiad yn golygu bod ein gobaith y gellir adnewyddu popeth yng Nghrist Iesu yn bosib. Ystyr ymarferol hynny yw ein bod ni – y tenantiaid a fethodd yng ngwinllan Duw – yn derbyn ail gyfle i ganfod ein pwrpas ac adennill ein rôl. Un darn sy'n cyfleu hyn yn huawdl yn y Testament Newydd yw Rhufeiniaid 8:19-22. Yma mae Sant Paul yn cymharu'r greadigaeth gyfan i wraig feichiog mewn gwewyr esgor. Mae'r poen yn arteithiol, ond mae hefyd yn obeithiol dros ben, oherwydd yr hyn sydd i ddigwydd. Mae'r greadigaeth, dywedir wrthym, yn disgwyl am ddau beth. Mae'n hiraethu am gael ei rhyddhau o'i chaethiwed i bydredd – am yr adnewyddiad a ddaw pan ddaw Teyrnas Dduw yn ei chyflawnder, ond yn ail, ac yn rhyfeddol, darlennwn yn adnod 19 bod "y greadigaeth yn disgwyl yn daer am i feibion Duw gael eu datguddio."

Ni, wrth gwrs, yw meibion (a merched) Duw. Tenantiaid y winllan sydd wedi methu cyflawni'r comisiwn a roddwyd iddynt yn ôl yn Genesis 1. Fodd bynnag, mae'r greadigaeth yn awr yn disgwyl yn obeithiol i ni gael eu datguddio. Beth yw ystyr hynny? Yn syml iawn, mae'n golygu ein bod ni'n cael ein gwahodd i ailddarganfod ein rôl ym mwriadau Duw fel gofaluwyr y greadigaeth, a dyna'r hyn y mae'r byd yn disgwyl amdano. Mae'n ddarganfyddiad cyffrous, er ei fod yn drech na ni o bosib. Mae argyfwng amgylcheddol ein cyfnod ni yn disgwyl i'r Eglwys ailddarganfod ei gweledigaeth a'i chenhedaeth ac arwain y ffordd wrth ofalu am fyd Duw. Nid ydym yn gwneud hyn yn ynysig, ond gyda'r pŵer a ddaw oddi wrth Grist, y mae ei atgyfodiad yn dangos ac yn gwarantu bod modd adnewyddu'r greadigaeth.

Diweddgllo

Y mae gobaith i'r blaned. Nid yw'r gobaith hwnnw'n deillio o well gwyddoniaeth a thechnoleg, er y byddant hwy o gymorth. Nid yw'n deillio o benderfyniadau gwleidyddol, er bod y rheiny'n hollbwysig. Nid yw'n deillio o ymdrechion ffrantig, anobeithiol i achub llong sy'n suddo. Mae'n deillio o berson a gwaith Crist, yr un y mae pob peth wedi ei greu trwyddo ef ac er ei fwyn ef, ac y mae pob peth yn cydsefyll ynddo (Colosiaid 1:15-17), ac o bobl Crist yn ailddarganfod eu galwedigaeth. Yn ein darlleniad o'r Epistol dywed Paul "Yr wyf yn prysuro ymlaen, er mwyn meddiannu'r peth hwnnw y cefais innau er ei fwyn fy meddiannu gan Grist Iesu." (Philipiad 3:12). Gadewch i ni ailymrwymo i wneud hynny gyda'n gilydd, a chyflawni rôl y rhai y mae'r greadigaeth yn disgwyl amdanynt yn eiddgar. Gadewch i ni fod yn bobl Duw yn gweithio yng ngwinllan ei greadigaeth er gogoniant iddo.

⁹ Wright, N. T., 'Surprised by Hope', SPCK, Llundain, 2007, t.135.